

2016

גבעולי אשתקד / ח"נ ביאליק

עוד על-קירות לבבך מתרפקים ותלויים גבעולים
של שושני אשתקד –
חמדת נפשי! ראי: בין ערוגות הגן ואילניו
אביב חדש מרקד.

וכבר עובר המעדר, הנעץ ועפר בעפר,
וערוגה, ערוגה תעדר;
לא יעבר האביב – ופרחים חדשים ישגשגו,
אף יטפסו בסריגי הגדר.

ומאילן לאילן כבר קופצה מזמרת הגנן
ומקצצת בנטיעות;
חמדת נפשי! הנובלות ילחכו עפר
ותחיינה הבריאות.

השומעת את ריח שרביטים חדשים וירקים
בא עם ריח הנטף?
ככה ישגה הפרדס היונק ומיניק וחי
בכל רבבות שבטיו.

לפנות ערב – ובאה הילדה התמה, היפה,
בת הגנן, ללקט
את-כל-מפל מזמרה – והיו בלילה לבערה
כל גבעולי אשתקד.

חברתנו היקרה

רחל לוי

איננה

רחל לוי

י' אדר א' תרצ"ה – ב' טבת תשע"ו

13 בפברואר 1935 – 13 בדצמבר 2015

בְּבִקֵּר צֵאתְךָ אֶת הַבַּיִת

אָנִי לֹא יָדַעְתִּי,
וְאַתָּה – הִיָּדַעְתְּ?
שָׁהִיָּה זֶה לִילְךָ הָאֲחֵרוֹן,
וְזֶה בִּקֵּר אֲחֵרוֹן לְךָ בַּבַּיִת.
שָׁמַבְטָךְ סָבִיב הוּא פְּרִידָה,
וְצֵאתְךָ לְלֹא שׁוֹב,
וּפְסִיעוֹתֶיךָ לְקֶץ,
וְאַתָּה נוֹשֵׂאת בְּחֻבְךָ אֶת הַמֵּנוֹת.

הוּ, גּוֹרֵל אֲכַזְרִי!
הוּ, גּוֹרֵל סְגוּרִים!
כִּי לֹא בְּכִיתִי בְּזוֹ הַשָּׁעָה –
בְּכַה אֲבַכָּה כָּל הַיָּמִים.

לוי בן אמיתי

קלרה רחל לוי, זכרה לברכה

רחל נולדה בשנת 1935 בעיר הגדולה פסופונדו שבברזיל להוריה רבקה רוזה ויעקב. בילדותה שמעה מפי סבה סיפורים על ארץ ישראל ועל כמיהתו לעלות ארצה. בדבריו היה הכאב "אני לא זכיתי, אך את תזכי".

בהגיעה לגיל 26 התלבטה רחל בין עזיבת הבית למקום העבודה בחנות תקליטים כאחראית על מחלקה לבין העלייה לארץ. לבסוף הוכרע הנושא על ידי הוריה לבל תגיע להתבוללות בקרב הגויים ותעלה לישראל. וכך היה.

במהלך הזמן עלו ארצה גם ההורים.

לדגניה הגיעה רחל באפריל 1962 בלוויית אחותה בעקבות המשפחה שכבר הייתה בדגניה שרה ושלמה קומפינסקי, זכרם לברכה.

באותה שנה התגבש בדגניה אולפן למשפחות ויחידים, ובהצעת שמואל הדס המזכיר הצטרפו רחל ואחותה לאולפן.

בדגניה הכירה רחל את חיים ז"ל. כאן נישאו, וכאן הקימו את קן ביתם. כאן נולדו שתי בנותיהם ללי ז"ל וסמדר, שתיבדל לחיים ארוכים.

הבית המשותף שהקימו יחד ידע חום ומסירות בינם לבין עצמם ובינם לבין הבנות.

ניכר במשפחה הכוח שבצמצום והחוזק שבשקט.

בתקופת האולפן עבדה רחל בלול, ומשנישאה נבחרה לעבוד עם יפה וקס במטבח הבישול לתינוקות. בימים של אז נחשב הבישול לתינוקות מקום עבודה שייחסו לו אחריות וערך גדולים בגידול ובהתפתחות של הדור הבא.

רחל השתלבה מהר מאוד בבישול לתינוקות, ומכאן הייתה הדרך לבישול הדיאטה קצרה. שנים רבות בישלה רחל לאנשי הדיאטה, שמספרם הלך ועלה בגלל תבשיליה. גם בבישול הדיאטה גילתה רחל אחריות, חריצות ומסירות גדולה. עובדה שעד בוא אנשי הדיאטה לארוחת הצהריים נותרה עגלת האוכל שלהם כמעט ריקה, לאכזבתם של האוכלים.

ב-16.7 בשנת 1977 חלו שינויים בעבודת המטבח, ובישול הדיאטה צורף לבישול במטבח הכללי. ביום זה פורסמה הודעה בווידאו לכלל חברי דגניה בזו הלשון:

"בואו למועדון חצר ראשונים לברך ולהודות לרחל לוי על שנים רבות בבישול הדיאטה בהתמדה ותשומת לב".

במועדון נישאו דברי ברכה:

לרחל, שבישלה לנו כל השנים את מאכלי הדיאטה, שהיו כה טעימים ששכחנו לעתים שזו עגלת דיאטה, והיו בה מאכלים לאניני הטעם. אנו רוצים להודות לך מקרב לב על שנים של מסירות ודאגה ועבודה בלתי פוסקת. יישר כוחך, ותיהני משנות עבודה רבות ופוריות בעתיד".

מכאן עברה רחל לעבודה בתגמיר, בסימון בגדים, ומאוחר יותר עברה לעבוד בחוג המבוגרים עם רחל ולורט בטווייה.

המשפחה ידעה אסונות ומכות גורל בחייה. חיים, האב המסור, נפטר באוגוסט 1986 לאחר מחלה קשה וסבל רב. המשפחה נותרה בכאבה הגדול, כשעמוד השדרה ניטל ממנה. לימים הקימו ללי וסמדר משפחות משלהן בדגניה, כשלכל אחת שני ילדים, ואחר כך המשיכו את חייהן מחוצה לה.

ללי למדה את מקצוע הסיעוד ובאה לדגניה עם המשפחה לסעוד את רחל במחלתה. היא השתלבה בעבודת המרפאה במסירות ובשקט שהיה כל כך אופייני לה. כמו שנאמר: השקט והצנע לכת.

הגורל לא הפסיק להכות במשפחה. באוגוסט 1999 נהרגה ללי בתאונת דרכים מחרידה, בעלה שמוליק נפצע קשה ביותר, ושני ילדיהם נותרו ללא דאגת ההורים. סמדר וג'ייסון בעלה נרתמו מיד, ובאישור בית דגניה הצטרפו הילדים למשפחה ולחיים בדגניה.

בשקט האופייני למשפחה בכל מכות הגורל הם נשאו את כאבם הגדול. בתמיכת בעלי התפקידים ובעיקר בטיפול המסור ביותר מדי יום ביומו של בברלי, תיבדל לחיים, יכלה רחל לעמוד בשמונה השנים האחרונות במחלת הלב והכליות שפקדה אותה.

בתקופה זו חיו סמדר, ג'ייסון וילדיהם בקנדה לצד משפחתו של ג'ייסון.

כשמצב בריאותה של רחל הורע שבה סמדר לדגניה לסעוד מקרוב את אמה.

ראיתי את טיפולה המסור של סמדר ואת טיפולה המסור של מלני המטפלת, שיחד עם רחל עברו את תלאות הדיאליזה ואת תלאות האשפוזים שהלכו ותכפו. בחודשים האחרונים הכאב והסבל לא הרפו ביום ובלילה למרות המשככים הרבים.

עד לרגע האחרון בחייה נאחזה רחל בחיים ללא ויתור והרמת ידיים, מתוך דאגה גדולה לסמדר ולא לחייה שלה.

בכל תקופת המחלה ידעה רחל סבל וכאב אך נשאה אותם בלבה יחד עם האבדנים בחייה. שוב נוכחתי מקרוב בכוח שבצמצום ובחוזק שבשקט.

רחל, אתמול בא הקץ לייסוריך, ייסורי איוב בשאול. נוחי בשלום, רחל, באדמת דגניה, וימתקו לך רגבי עפרה.

יחד עם סמדר, ג'ייסון, שמוליק בעלה של ללי ז"ל, ארבעת הנכדים והמשפחות אבל כל בית דגניה.

כתבה: טובה כהן

It's nearly been 20 hours now since I've last spoken to you, yet it feels like eternity. I haven't stopped crying for more than 30 minutes at a time. When you left, I felt my heart stop as well. All I wanted to do was kiss you and hug you every second you were there. But I know you were hurting real badly. I totally understand it, it's not something anyone should go through. What you went through could not be imagined. And for THAT I am glad it's over. You fought your hardest battle and in my eyes you won! You won this battle that tortured you like never before and you showed us all how strong you are.

Most of all, I'm glad I was able to see you smile in your last few hours. Your smile and kiss will stay with me forever. You're truly an incredible woman. You did everything for your grandchildren, from getting on all four, to scolding us about getting a cold from not wearing socks. You were an amazing wife, mother, Safta and best friend. Nothing ever stopped you from getting in your way. You showed everyone your powers, stubbornness, and excessive worry, but without those traits, you wouldn't be you. I remember a time when you and ema got into an argument, and you always had the last say. Safta, you're so funny and smart, your humor is one that can only be understood by certain people, but you definitely have a lot of friends. I envy you. Your courage, strength and beauty are kept in my memory forever. You will be in my heart always. And I will find a way to see you again. This is not goodbye, but merely a "see you soon". I love you saftalee, and I will forever be grateful for such a wonderful Safta. I will succeed for you. I will not disappoint you, for you are like a second mother to me. I'll be strong so you don't have to worry about me while you're away. I will smile and laugh and be happy because I know that if you were here, you wouldn't want me to be in this state.

Safta, I love you, always.

Noam Cohen

עברו כמעט 20 שעות מאז הפעם האחרונה שדיברתי אתך, אך זה עדיין נדמה כמו נצח. לא הפסקתי לבכות ליותר מחצי שעה בכל פעם. כשעזבת הרגשתי שלבי עמד גם הוא מלכת. כל מה שרציתי לעשות היה לנשק אותך ולחבק אותך בכל שנייה שהיית שם. אך אני יודעת שסבלת כאבים קשים מנשוא. אני מבינה זאת לגמרי, וזה דבר שאף אחד לא צריך לעבור. אי אפשר לתאר את מה שעבר עלייך. ומשום כך אני שמחה שזה נגמר. נלחמת בקרב הקשה ביותר שלך, ובעיניי ניצחת! ניצחת בקרב הזה שייסר אותך כפי שלא ייסר מעולם, והראית לכולנו עד כמה את חזקה.

בעיקר, אני שמחה שיכולתי לראות אותך מחייכת בשעותייך האחרונות. החיוך שלך והנשיקה שלך יישארו עמי לעד. את אישה מדהימה באמת. עשית הכול למען הנכדים שלך, החל מירידה על ארבע וכלה בנזיפה בנו שנצטנן אם לא נגרוב גרביים. היית מדהימה – כרעיה, כאם, כסבתא וכחברה הטובה ביותר.

לא היה דבר שעצר אותך מלקבל את מבוקשך. הראית לכולם את הכוחות, את העקשנות ואת דאגת היתר שלך; אך ללא התכונות הללו לא היית את. אני זוכרת תקופה שבה את ואמא הייתן מתווכחות, ולך הייתה שמורה תמיד המילה האחרונה. סבתא, את כל כך מצחיקה וחכמה. את ההומור שלך יכולים להבין רק אנשים מסוימים, ולמרות זאת יש לך בהחלט הרבה חברים. אני מקנאה בך.

האומץ, הכוח והיופי שלך יישמרו בזיכרוני לעד. לעולם תהיי נצורה בלבי. ואמצא דרך לראות אותך שוב. זו איננה אמירת שלום אלא רק "להתראות בקרוב". אני אוהבת אותך, סבתא'ה, ולעולם אהיה אסירת תודה על סבתא נפלאה שכזו. אני אצליח למענך; לא אאכזב אותך, כי את כמו אמא שנייה בשבילי. אהיה חזקה כך שלא תצטרכי לדאוג לי כשאת אינך. אחייך ואצחק ואהיה מאושרת כי אני יודעת, שאילו היית כאן לא היית רוצה שאהיה במצב הזה. סבתא, אני אוהבת אותך, תמיד.

נעם כהן

תודה לאיציק לוי, שתרגם מאנגלית.

אָמָא שְׁלִי

לא יודעת איפה להתחיל. ברגעים אלו אני יושבת על הספה, רואה ושומעת אותך בכל פינה.
היה לנו קשר מיוחד במינו, תמיד הייתי הילדה שלך, וללי הילדה של אבא.
המשפחה הייתה כל עולמך, כל כך מאוחדים ומאושרים מהדברים הקטנים שישמחו אותנו.
כשאבא נפטר עברנו תקופה לא קלה, אך היינו זו לצד זו.
עם השנים נולדו נכדים שמילאו אותך באושר ואור.
לא אשכח כשעבדתי עד חמש בערב והייתי שולחת את הילדים שיהיו אתך. את רב זמנם בילו
בביתך, והבית הפך למגרש משחקים, כשאת משחקת אתם בעולם הדמיוני שלהם.
כשאיבדנו את ללי, בתך ואחותי, הכתה בנו מכה שנייה, ונזקקנו אחת לשנייה יותר מתמיד.
הקשר המופלא שהיה לנו רק התעצם עוד יותר.
כשעברנו לקנדה לא היה יום שלא התקשרתי לדבר ולשמוע את קולך, כך במשך שנים עשרה
שנים! כולם חשבו שאני משוגעת, אבל עשיתי מה שהלב אמר!
לפני כשנתיים וחצי קיבלנו הודעה שאת עוברת החייה בפעם השלישית ברציפות.
תוך כמה שעות הייתי במטוס והתפללתי שתחזיקי מעמד כדי לראות אותי.
מאז אותו הרגע תפיסת החיים שלי השתנתה לחלוטין.
הבנתי שאני צריכה להיות פה לצדך, בשבילך ולעזור לך עד שארית ימי חיך.
אין מילים לתאר כמה שמחת שחזרתי אליך, ואת זה אשא בלבי לעד!
נהנינו מהקפה של ארומה בכל יום שבת, מטיולים בקלנועית, מנסיעה ברכב לראות את
השקיעה ומסתם דיבורים קטנים על החיים.
תמיד אהבת להיות מטופחת ונקייה להתפנק בקניית חולצה חדשה.
אהבת מוזיקה מזרחית ואת אייל גולן, ותמיד התווכחנו מה נשמע, רשת ג' או גלצל"צ.
אמא, רצייתי שתדעי – את בשבילי גיבורת על! נלחמת על החיים עד נשימתך האחרונה במלוא
מובן המילה!
לא ויתרת, והרצון לחיות החזיק אותך למרות הסבל הבלתי אנושי שסבלת בזמן האחרון.
אשאב כוחות ממך להמשיך הלאה ולהסתכל קדימה.
גם בנשימותייך האחרונות חיבקתי אותך חזק חזק ואמרתי לך עד כמה אני אוהבת אותך ועד
כמה אליחי, נעם, ירדן ונערן אוהבים אותך ושאת לא לבד ושאני אתך ולא עוזבת אותך!
כך רצית למות, מחובקת בידיים שלי! מאוחדות בקשר הכל כך מיוחד, בדרך שלנו, שרק אנחנו
יודעות.
תחסרי לי... אוהבת אותך.
תנוחי בשלום על משכבך.

בתך סמדר

חברנו היקר
מאיר ברהון
איננו

מאיר ברהון

ז' חשוון תרפ"ט – ט"ו טבת תשע"ו
20 באוקטובר 1928 – 27 בדצמבר 2015

הספד

רוח חרישית מניעה את עצי האגוז.
ריח דשא קצור.
ברכה לדרך.
אנשים צנועים באמת נשאים אל בית-עולמם
להרהר בין העצים הגבוהים
בשקט על יקיריהם.

עלי אלון

אנשים צנועים באמת
גם מותם חרישי,
כמעט כמתנצל: אָנָּא,
סלחו לי על הטרחיה,
לא זלתי אחרת.

אנשים צנועים מתים בשקט,
כמעט בנשיקה
הרחק ממלים.
הם אינם נלקחים לשמים
במרכבות של אש.

אנשים צנועים נוהגים את לבם בשתיקה.
הם אינם סוחבים על גבם את העולם כלו.
גם אשה וילדים הם משא כבד מדי
ללב אוהב.

קורות חיים ומעש של מאיר ברהון, זכרו לברכה

מאיר נולד ב-20 לחודש אוקטובר 1928, בז' בחשוון שנת תרפ"ט, כבן יחיד להוריו דינה ושמריהו, זכרם לברכה, אשר הגיעו לדגניה ב-1920 וב-1921 והיו מורים במקצועם.

"האדם עושה לו מצבה עוד בחייו". קורות חייו של מאיר רבי פעילות ומעש – מילדות מאושרת עם הגננת מרים זינגר, שטרם ידעה עם בואה לדגניה את השפה על בורייה אך הכירה ציפורים וצמחים, ועם בני המחזור מיכל ברץ ז"ל, אמי בודניק, מלכה תנפילוב והרצל פיין, ייבדלו לחיים ארוכים. ילדות מאושרת בגן עם מעשי קונדס, תאטרון בובות וטיולים.

מן הגן עבר ללימודים בבית החינוך. בית החינוך כלל באותם ימים רק שתי כיתות שנבנו ליד הפיקוס הבנגלי, שנטוע במקומו עד היום.

תקופת בית החינוך הייתה נפלאה, לפי זיכרונו של מאיר, בעיקר מן הבחינה החברתית. את לימודי התיכון למד מאיר בבית ירח, שהוקם כבית ספר לחקלאות ונשען עדיין על המעבדות של בית החינוך. הלימודים היו בעיקר לימודי חקלאות, ובנוסף ללימודים החלו כבר אז אימוני גדנ"ע. בהיותו נער בן 17 כבר הושבע מאיר על התנ"ך ואקדח לחברות בהגנה...

בימי המנדט הבריטי, ב-29 ביוני 1946, ב"שבת השחורה", כתגובה ל"ליל הגשרים", נלקחו מאיר וחברי דגניה במשאית והובלו למחנה המעצר בעתלית כשחיילים בריטים נוסעים בשריונית ומכוונים אליהם את נשקם. לאחר חקירות ועינויים ושבתות רעב החליטו לשחרר את הנערים, ביניהם את מאיר.

בתקופת מלחמת העולם השנייה הגיעו לדגניה ילדי טהרן, שברחו מפולין לרוסיה ודרך סיביר עברו לאוזבקיסטן ומשם לאירן ולבירתה טהרן. לדגניה הגיעו מספר ילדים, וביניהם חזי דר בן ה-11, ייבדל לחיים ארוכים. משפחתו של מאיר פתחה בפניו את ביתם, והוא היה להם כבן משפחה.

במלחמת השחרור הוצב מאיר בעמדה ליד גן א', ותפקידו היה לפוצץ את קופסת ההפעלה של חומר הנפץ אם הסורים יפרצו פנימה.

בעדותו סיפר מאיר כי יום הקרב המר והנמהר בשערי דגניה שבו נפלו חברי דגניה ובניה היה אחד הימים הקשים בחייו והיה לו חלק בהבאתם לקבורה.

בתחילת שנות ה-50, עם קריאת בן גוריון לעזרה ליישובים צעירים, יצא מאיר לעזרת קיבוץ אורים. משתמה עבודתו באורים יצא לסמינר הדרכה, ובסיומו הדריך חניכים במסגרת הנוער העובד בחדרה. תקופות הדרכה נוספות היו בחיפה והקריות ובעיר נשר.

בשנת 1959 יצא מאיר לשליחות בארגנטינה מטעם הסוכנות היהודית להדרכת נוער ציוני ושהה בה כשנתיים.

ב-1960, שנת יובלה ה-50 של דגניה, הוזמן מאיר לטקס יום העצמאות בשגרירות ישראל בבואנוס איירס. בטקס נוצר הקשר עם איש המוסד אשר ביקש את עזרתו במבצע מסוים שלימים נודע כמבצע ללכידת אייכמן והבאתו לארץ.

בשנת 2007 זכה מאיר לקבל תעודת הוקרה מידי דליה איציק, ממלאת מקום הנשיא ויושבת ראש הכנסת, על חלקו בהבאת אייכמן ארצה.

עם חזרתו ארצה עבד מאיר במספוא, ולאחר תקופה קצרה, במעבר טבעי, עבר לעבוד עם האב שמריהו ודודו אברהם בבנות.

בתקופה זו התבקש מאיר ולקח על עצמו להדריך את קבוצת בני בית ירח שזכיתי להיות חלק ממנה. זכורות לי פעולות ההדרכה בנושאים של ערכי החיים בקבוצה ואהבת הארץ.

בתפקידיו השונים היה מאיר מרכז ועדת מנויים ומזכיר דגניה. כמזכיר שאף להגדיל את אוכלוסיית דגניה על ידי קליטת משפחות ובודדים לאולפן.

בדרך זו הכיר את צפורה, ויחד הקימו משפחה בדגניה והיו להורים לארבעת ילדיהם נורית, אברהמי, תאיר ונירה, ובחלוף השנים היו לנכדיהם סבתא וסבא.

במאי '99 הוענק למאיר בטקס עם בני המשפחה וחברים ציון הוקרה כיקיר המועצה והעמק על עבודתו והתמדתו בחקלאות.

לקראת פרישתו של מאיר מענף הבנות נערכה בדגניה מנחת שבת ונישאו דברי ברכה ופרדה מהבננצ'קים, חבריו לעבודה.

כשסיים מאיר להיות בננצ'ק קיבל על עצמו להדריך קבוצות מטיילים ותיירים בחצר ראשונים, במוזאון ובאום ג'וני ובחר לספר להם על דגניה ועל מורשת הקרב שלה.

מאיר היה איש קבוצה מסור, ובכל דרכו ניכרו דאגתו ואהבתו לדגניה. מסירותו לצפורה, לילדים, לנכדים ולמשפחה – גם היא מן הידועות.

תקופת חייו האחרונה הייתה קשה לו ולמשפחתו. צפורה, בני המשפחה ומטפלי בית יעל סעדו אותו באהבה ובמסירות רבה.

קשה להספיד ולהביא לקבורה חבר שהיה לי למדריך בתקופת נעוריי בדגניה, חבר שכיבדתי מאוד. שנות חייו של מאיר היו פעילות מאוד. קצרה היריעה מלהעלות, ועוד בהינף קולמוס אחד, את כל עשייתו, ויסלחו לי בני משפחתו אם החסרתי פרטים מחייו ומפועלו.

מאיר נפטר אמש, ובא הקץ לייסוריו.

נוח בשלום על משכבך, וימתקו לך רגבי עפרה של דגניה שכה אהבת.

יחד עם בני המשפחה אבל בית דגניה.

כתבו רנה בובמן וטובה כהן

ביאליק כתב:

"אחרי מותי ספדו ככה לי:

היה איש – וראו: איננו עוד.

קודם זמנו מת האיש הזה,

ושירת חייו באמצע נפסקה.

וצר! עוד מזמור אחד היה לו –

והנה אבד המזמור לעד,

אבד לעד!"

אבא – כשהיית ילד הבטיחו לך שאם לא תשיר כל השנה תקבל ציון עובר... שנים הקפדת, ודווקא בשנותיך האחרונות דיברת בשירה.

כשהייתי בכיתה ח', כשחוק ההתיישנות חל על חלקך במבצע תפיסת אייכמן, היה לי ברור שזה יהיה נושא עבודת הגמר שלי.

בתמימותי התקשרתי לאיסר הראל לקבוע אתו ריאיון. כמה דקות אחרי שסגרתי את הטלפון הוא התקשר שוב, שאל אם אני בתו של מאיר ברהון. הרגשתי את ההתרגשות בקולו, ובאותו רגע ידעתי עד כמה תפקידך היה חשוב ומשמעותי.

לכבוד יום הולדתך ה-70 הזמנו אותנו, והוא לא היסס ובא וסיפר את הסיפור במסיבה שערכנו לך.

בחמש השנים האחרונות אני מקפידה לספר בכיתות של ילדיי את סיפור מבצע תפיסת אייכמן. אני מספרת את סיפורך, את גבורתך, אולי גם את תמימותך, שהמילים למען מדינת ישראל הספיקו לך על מנת שתסכן את חירותך ואת חיך.

היית צנוע, למרות גבורתך. סיכנת את חיך לא פעם, על אף שהיית בן יחיד וגם כשהיית מטופל בשלושה ילדים קטנים. אני הרי כבר ישבתי עליך שבעה לפני 42 שנה עם סבא וסבתא. נולדת וחיית כל חיך בדגניה, והיום אתה מצטרף אל סבא וסבתא, הוריק האהובים, במקום הכי יפה וקסום שיש.

בחודשים האחרונים, בכל פעם שישבתי ליד מיטתך, אמרת לי בדמעות כמה אתה אוהב אותי. אבא, חינכת אותנו לשים את צורכי הכלל לפני צרכינו האישיים, את טובת החברה והמדינה לפני טובתנו האישית.

הלוואי שידענו לעשות את זה טוב כמוך.

הלוואי שנדע להיות ולחנך את ילדינו להיות אנשים טובים כמוך.

נוח בשלום,

מבטיחה להמשיך ולספר את סיפורך.

תאיר

קשה לי לדבר עליך בשלוש מילים כי היית עולם ומלואו.
מאתמול נשמע רק קול אחד בראשי: תודה!
תודה שנתת לי חיים,
תודה שבחרת עבורנו את האמא הכי טובה,
תודה על שאהבת את החיים,
תודה שנהנית מהאוכל שלי,
תודה שהיית סבא מדהים לבנותיי,
תודה שהיית מלא בחוויות וסיפורים שאנו נישא עמנו לתמיד,
ועוד המון תודה.
בשנים האחרונות החזרת לעצמך את אהבת שירי ארץ ישראל, ושרנו הרבה יחד.
גם בשבת שרתי לך באוזן את "שורו הביטו וראו", וידעתי שאתה שומע אותי.
תודה שנתת לי הזדמנות להיפרד ממך.
תודה על מי שהיית ותישאר אתי לעד.

אוהבת, נירה, בתך הקטנה, רותם, נופר ודורון.

התקופה האחרונה לא עשתה אתך חסד, אבל אנחנו זוכרים אותך כפי שהיית.
האיש שכאשר נקרא לדגל תוך סיכון עצמי רב התייצב מיד ללא שאלות ובכך מילא תפקיד חשוב בלכידתו של אייכמן.
האיש שוויתר על הצעות לתפקידים מכובדים בשירות המדינה כדי לחזור ולעבוד בחקלאות, שבה ראה שליחות.
האיש בעל הידע הכללי האין סופי בכל נושא ותחום, איש ספר שהתעניין באמנות לצד גמרא וכלכלה.
האבא שבילדותנו בילה אתנו בטיולים באזור ובכל הארץ, בילה אתי שעות אין ספור בלימודי נהיגה בטרקטור ובבוסיקית וכן נאלץ לטפל בבעלי החיים שאימצנו.
האבא שהיה יוצא אתנו לרכב על סוסים בשבתות כאשר היינו צריכים ליווי מבוגר אף שהיה משלם על כך בכמה ימים שבהם התקשה ללכת ויוצא שוב בשבת הבאה כי "הילדים רוצים".
האיש שתמיד ראה את הטוב והיפה בכל דבר ובכל אדם ושתמיד היה נכון לסייע, גם כאשר פיזית כבר לא היה מסוגל.
מעבר לכול אנחנו זוכרים בן אדם.
יהי זכרך ברוך.

אברהמי

באחת משכיות החמדה בעולם, מקום בו נושק ירדן לשלום לכנרת,
בשלהי סתיו אחד נולד מלאך – כך האגדה מספרת.

תכול עיניים, בעל מבט מהורהר אך חוקר –
חקלאי ברמ"ח אבריו ונפש של משורר.

הייתה לו ילדות נפלאה, שם בין ירדן לכנרת,
חופשי בפשטות, בטבע,
חלק מקבוצת ילדים שבגופה בנתה מורשת מפוארת.

הימים נקפו, הילד הפך לנער,
דבר לא הכינו לרעות אשר עמדו בשער.
מלחמות ואבדן מכרים וחברים
בנפשו חרטו צלקות וכאבים לא מוכרים.

חולפות השנים, והגבר הצעיר
ממשיך בדרכו השקטה לבנות את גורלו ועתידו המזהיר.
בעבודה, בהדרכה ובתפקידי ציבור נוטל חלק
נשלח עד לקצווי העולם להכין נערים לחייהם החדשים במולדת.

גם שם, בצדו האחר של הכדור, הוא מקפיד
להיות מוכן לכל משימה וכל תפקיד.
בלי לשאול שאלות את חייו מנגד מוכן להפקיד
בעבור המדינה ואותם ערכים עליהם גדל תמיד.

בפיתולי חייו
ממשיך הוא להיות בן יקיר להוריו, אהוביו,
גם לאחר חיפושים ושנים שחיכה עד שמצא את האישה שאהב.
באותה המסירות והדבקות היה גם אב וסב.

חבל שבסוף ימיו לא האירו לו פנים שאריות חייו.
בזכות ובחסד עמדה לצדו האישה שאותה כל כך כל כך אהב.

באחת משכיות החמדה בעולם
נולדת אתה, אבא, ולא, לא היית מלאך,
היית, השתדלת והקפדת להיות פשוט אדם.

נורית

סבא היקר

אתמול בערב עזבת אותנו ונפרדת מאתנו. עבורי זה אחד הרגעים הקשים ביותר שחוויתי. מרגע ששמעתי את ההודעה עולים וצפים בי זיכרונות של כל החוויות הטובות שלי אתך. השירים ששרנו ביחד, הטיולים בטבע שיצאנו אליהם, הסיפורים ומשחקי השח. כשחשבתי על הדברים עלה לי חיוך על הפנים. תדע שבכל פעם שפגשתי אותך עלה לי חיוך על פניי, ולכן היה חשוב לי לעבור בכל בוקר ולהגיד לך שלום בדרכי לבית הספר. סבא, אני אוהב אותך ומקווה שאתה נח בשלווה. יהי זכרך ברוך.

עילי

לסבא היקר,
כשאני כותבת את המכתב הזה זולגות לי כמה דמעות על הדף. אני מדמינת אותך כל שנייה בחיי מאז שעזבת אותנו. בנוסף לזה שאני מדמינת אותך אני נזכרת בחוויות המשותפות של שנינו. כשהייתי קטנה חיבקת אותי בחום ובאהבה, וכשחזרתי לארץ (בגיל גדול יותר) המצאנו שירים, צחקנו, לימדת אותי שח וסיפרת לי זיכרונות ילדות. תמיד היית הדמות שהערצתי. אני זוכרת שסיפרת לי פעם שכשהיית ילד המורה שלך למוזיקה אמר לך להפסיק לשיר, אך בחיים לא ויתרת על השירה. שרת ושרת כאילו אתה רק רוצה להראות לו שהוא טעה, ובזכות זה לימדת אותי שבחיים הכי חשוב שאתה תהיה מרוצה מעצמך. הבאת את השמחה ואת הכיף למשפחה. אני בחיים לא אשכח אותך כי אתה הסבא הכי טוב שהייתי יכולה לבקש. מקווה שתנוח בשקט ובשלווה ושתהיה מאושר. ד"ש לסבא שמריהו ולסבתא דינה. אוהבת אותך עד הירח ובחזרה,

נטע

הספדים נוספים לרחל ולמאיר ז"ל מופיעים באתר דגניה.

כמה מילים

מזה כ-9 שנים אני חברה בו' הנצחה (פעם נקראה ו' זיכרון) בדגניה. כתומכת בגישה המקצועית שהמוות הוא המשך החיים הצטרפתי מרצוני לוועדה. ישנו משפט עממי שגור כי "האדם מקים לו מצבה עוד בחייו". לפעמים המצבה נגלית לעיני כול, לפעמים היא נסתרת ובלתי ידועה, והיום יותר מבעבר אנחנו פחות מתעניינים. חיים בקרבנו חברים שאנו פחות ופחות מכירים, למרבה הצער, את חייהם ועברם. קיבלתי על עצמי להכין את מהלך טקס הלוויה וכתיבת קורות החיים מתוך עניין ורצון להכיר את החבר/ה שהולכים לעולמם. כמו הפתולוג, שיודע כמעט הכול אבל מאוחר מדי. להבדיל מחברותי, העובדות המסורות בארכיון, הרואות בעבודתן שליחות, אני מקבלת לידי תיק מסודר המכיל את סיפור חייו של החבר לאחר ריאיון בעודו בחיים, הבדל מאוד מהותי בינינו. כן שמתי נר לרגלי לדאוג שהכול ייעשה בכבוד וברגישות הראויים לכל משפחה ואדם שנשא את חייו על כתפיו. דברי ההספד יישמרו לדורות הבאים. בהסכמת המשפחה ולפי בחירתה הצטרפו היום השירים והמוזיקה, כשבעבר הרחוק היה הס מלהזכירם בבית העלמין. בהתאם לרצון המשפחה הרב דידי ידידנו מלווה אותנו בשמחות ובלוויות, מכבד אותנו בנוכחותו ובדבריו. במהלך הכתיבה מלווה אותי הדילמה של האדם המתבגר שכבר חזה וחווה במוותם של אנשים. מצד אחד נמצא בראשי המקום הקבוע והיציב שבחיינו, המביא לביטחון בחיי היום יום וליציבות, ומן הצד האחר היותנו אורחים בעולם הזה, בראייה כי הכול ארעי, משתנה וחולף, אינו בשליטתנו. וכמו שאמר הדלאי למה, חיה כל יום כאילו זה יומך האחרון. לצערי, בשאיפה זה אפשרי, אבל... לא תמיד ניתן. אין צל של ספק שמלווים אותי בעת הכתיבה כאב וצער על מות חבר/ה, ולכתיבה נדרשת אנרגיה נפשית לא מעטה. יחד עם נבות ומירה טל, עובדי הנוי, עובדי הבניין, אפרים בן צבי ומריזאן, נהג האמבולנס וחבריי בוועדת הנצחה עמליה כ' כמרכזת, אתי ט', משה סבג ושאוּלי ל', העומד להצטרף, כולם ממלאים את תפקידם נאמנה בכל הקשור לתמיכה במשפחה האבלה ובסדרי הלוויה. אף שהמוות הוא המשך החיים, חבל על דאבדין.

טובה כהן

נר זיכרון

1952	בדצמבר	31	י"ג	טבת	תשי"ג	מירה ארצי
1960	בינואר	14	י"ד	טבת	תש"ך	גרשון מרום
1960	בדצמבר	26	ז'	טבת	תשל"א	יקותיאל נול
1969	בינואר	12	כ"ב	טבת	תשל"ט	אסתר וינר-הורביץ
1969	בדצמבר	13	ד'	טבת	תשל"ל	יהודה הופמן
1970	בדצמבר	30	ב'	טבת	תשל"א	מרים ברץ
1989	בינואר	1	כ"ד	טבת	תשמ"ט	יהודית גלעד
1997	בדצמבר	31	ב'	טבת	תשנ"ח	משה קריגר
2002	בינואר	9	כ"ג	טבת	תשס"ב	מיכל גל-ברץ
2002	בדצמבר	11	ו'	טבת	תשס"ג	אליעזר ברקוביץ
2007	בדצמבר	23	י"ד	טבת	תשס"ח	חווה מרום
2008	בינואר	1	כ"ג	טבת	תשס"ח	בלה ארקוש
2012	בינואר	21	כ"ו	טבת	תשע"ב	איזי נתן

משולחן ועד ההנהלה

פרוטוקול ישיבת ועד הנהלה מס' 43/15 מיום 23.11.15

1. אושר פרוטוקול 42/15 מתאריך 17.11.15.
2. נושא עלויות החינוך עבר לישיבה הבאה.
3. התקיים דיון עם חן גביע על ניהול הפרויקטים השונים של דגניה וועד ההנהלה. הועלו הסתייגויות ושינויים בנוסח, והוא יעודכן וישלח על ידי חן בהמשך. הדיון המשיך אל הגדרת התפקידים של מנהלת הבנייה וחבריה. הנוסח תוקן במהלך הישיבה וישלח לחברי ועד ההנהלה לפני הצגתו באספה.

פרוטוקול ישיבת ועד הנהלה מס' 44/15 מיום 1.12.15

1. אושר פרוטוקול 43/15 מתאריך 23.11.15.
2. נושא ריכוז תשתיות – לא נדון.
3. **עלויות חינוך** – אושרה הצעת צוות החינוך להעלאה מסוימת של חיוב הורים חברי דגניה במוסדות החינוך השונים (עם מתנגד 1).
4. **עם דוד וידר ומירה טל** – הצגת נושא השר"פ כתחליף לשירות הקיים בשעות שאחרי פעילות המרפאה האזורית, לסיעודיים בבית יעל או בביתם ולמקרי חירום. הוצגה העלות הכספית, הנמוכה מההוצאות הקיימות כרגע. אושר להתקדם. מירה ונבות יכינו את הנושא להצגה לציבור בתוך שבועיים (יחד עם דוד). בדיון על עלויות הבריאות הוחזר נושא שינוי העלויות בבריאות לצוות על מנת להציע הצעות מתוקנות. החלטה יחידה שהתקבלה – הפסקת השימוש ב"כפתור בריאות" החל מ-1.1.16.

פרוטוקול ישיבת ועד ההנהלה מס' 45/15 מיום 8.12.15

1. אושר פרוטוקול 44/15 מתאריך 1.12.2015.
2. דיווח בעלי תפקידים ונושאים שהעלו חברי הוועד:
  - א. איציק מסר כי ההחלטה בדבר בנייה פרטית באתר הסוכה הקטנה תחזור לדיון עם קבלת תשובה סופית של שרה חיים, עד סוף ינואר, מאחר שוועד ההנהלה הקודם אישר בנייה על המגרש.
  - ב. איציק דיווח על ההכנה לבדיקות התקציביות של הוצאות הבנייה והשינוך.
  - ג. איציק דיווח על ארגון מחדש של עמותת בית גורדון. רחלי בן צבי קיבלה על עצמה לשמש יו"ר העמותה.

- ד. נבדקת התקשרות עם פרויקטור לטיפול מול רשות מקרקעי ישראל בשימושים הלא מוסדרים.
- ה. הועלתה בקשה של ועד ההנהלה לצוות כספים להציג את נושא הקרנות ונוהלי השימוש בהן.
- ו. נדרש מההנהלה הכלכלית לקדם בהקדם, בשיתוף ועד ההנהלה, בחירת יו"ר לדירקטוריון טולגל.
- ז. התבקש פרסום סדיר של פרוטוקולי הישיבות של ההנהלה הכלכלית בעלון.
3. **פרויקט תשתיות** – נדונו המשימות שהוצגו בהצעה, והתקיים דיון על איוש של תפקיד הפרויקטור ושל צוות ההיגוי של הפרויקט. אושרו מינוי אריק בלקינד כפרויקטור והקמת צוות היגוי בהרכב מנהל הקהילה, רכז הבניין, הגזברית ונציג ועדת התכנון. אריק, נבות ואיציק יביאו בהקדם לאישור ועד ההנהלה אומדן עלויות של הפרויקט.
- ועד ההנהלה מבקש מצוות השיוך לקבל בהקדם החלטה לגבי אופן המימון של הפרויקט.
4. **צוות צמיחה דמוגרפית** – התקיים דיון על מידת הצורך בהקמת צוות כזה בנוסף לקיום ועדת קליטה. סוכם שתמר ונבות יגישו לוועד ההנהלה הצעה ברורה יותר.
5. אושר תקציב ועד מקומי של דגניה ל-2016

פרוטוקול ישיבת ועד ההנהלה מס' 46/15 מיום 15.12.15

1. פרוטוקול 45.15 שהוצג לא התאים לניסוח האחרון. הנוסח הנכון יובא לאישור בישיבה הבאה.
2. **הסדרי מרפאת השיניים** – צוות הבדיקה מטעם ועד ההנהלה מציע נהלים ברורים יותר לטיפול השיניים במרפאה ומחוך למרפאה. בהתאם ל"חוברת הכחולה" מוצע להשאיר את הסדר שלפיו החברים משלמים 1/3 ממחיר טיפולי השיננית, רופא השיניים והפריודונט ולהעלות את התשלום על טיפולים אורתודנטיים ל-50%. השאר ישולם מתקציב הקהילה. כמו כן ישנה הצעה למימון חלקי של טיפולי השיניים מחוך לדגניה. הוחלט להביא את הצעת ההסדר לאישור האספה לפני הצגת תקציב 2016.
3. **תקציב הקהילה והשקעות הקהילה ל-2016** – נבות ורז הציגו את המקורות והשימושים בהצעת התקציב. הובעה הערכה לעבודה המפורטת ומאירת העיניים שנעשתה. בדיון כללי על מבנה המימון של הוצאות הקהילה עלתה השגה על ההישענות המסיבית של התקציב על מקורות שמחוך לתשלומי החברים והכנסות הקהילה מנכסיה ומהשירותים שהיא מעניקה. הדיון על תכנית השקעות הקהילה 2016 לא הושלם ויימשך בישיבה הבאה לצורך העברתו להנהלה הכלכלית ולאספה.
4. אושרה הצעת איציק להוציא מכתב תמיכה של ועד ההנהלה ביוסי ורדי – בעבודתו עד כאן ובהחלטתו מהשבוע שעבר. המכתב יישלח להערות לחברי הוועד לפני פרסומו.

מן האספות

פרוטוקול אספה מס' 16/15 מיום 16.12.15

1. **תקנון הקבורה** – הוצג הנוסח שעבר את אישור עורכי הדין וועד ההנהלה. התבקשו 3 תיקונים שאושרו במהלך האספה: סעיף א' יתווסף לרשימת הזכאים לקבורה בדגניה – בנים שהוריהם נפטרו בהיותם חברי דגניה. יוכנס בסעיף 3. סעיף ה' 5 – מנהל הקהילה (ולא מרכז צוות זיכרון) יפנה למשפחה שחרגה מנוהלי בית הקברות. סעיף ו' – יירשם בסוגריים: כיום – אפרים בן צבי. התקנון אושר פה אחד.
2. **התאמות של פרק 13 בחינוך** – הוצג הנוסח שעבר בערב הדיון הציבורי לפני כחודש. התקיים דיון, ונענו שאלות והצעות לשינויים. אושר פה אחד.

פרוטוקול אספה מס' 17/15 מיום 23.12.15

1. **שירותי שר"פ** – דיון אחרי הערב הציבורי. הועלו הסתייגויות והצעות שונות במהלך הדיון. הצעה לדחות את ההחלטה עד לאחר פגישה בין מנהלי השר"פ לאחיות בדגניה נדחתה עם 5 תומכים ו-25 מתנגדים. גם ההצעה להעביר את ההצבעה לקלפי זכתה לגיבוי של 3 מצביעים בלבד מול רוב גדול נגדה. עם זאת נרשמה בקשה לקיים בהקדם את המפגש של האחיות בדגניה עם השר"פ במגמה לשלבן כאחיות במערך השר"פ בדגניה.
2. **מרפאת שיניים** – עיקר הדיון נסב על השינויים העיקריים מול הקיים – שינוי חיובי האורתודונט והשתתפות בטיפולי שיניים מחוץ לדגניה. הצעת מנהל הקהילה וצוות הבריאות התקבלה ברוב של 10 מול 3 מתנגדים ונמנע אחד.
3. הדיון בנושא הריסת החושה נדחה לאספה הבאה.
4. הדיון בנושא מנהלת הבנייה נדחה לאספה הבאה.

ככה זה כשיש "שתיים" / שיחה עם הדס עבאדי

איפה למדת?

למדתי במכללת עמק הירדן, הנדסאי אדריכלות ועיצוב פנים, במחזור השני מאז פתיחת המגמה. התחלתי ב-1999, וסיימתי ב-2003... (במהלך הלימודים נולדו גיא ומיקה), ולימודים של שנתיים וחצי התארכו מאוד.

למה בחרת דווקא במקצוע הזה?

תמיד התעסקתי בעיצוב. גם במקצועי הקודם, בתחום המחול, כשאתה יוצר כוראוגרפיה אתה מעצב את הבמה, התלבושות והתאורה.

במהלך חיי יצא לי לעבור הרבה דירות. בכל פעם מחדש אתה מגיע לחלל ריק שעל מנת להרגיש בו נוח ומוגן אתה מסדר אותו על פי אישיותך וצרכיך: צובע קירות, מחדש רהיטים, ממקם חפצים שנאספו עם השנים... מצאתי שהעיסוק הזה גורם לי הנאה וסיפוק ואני יכולה לעזור גם לאנשים אחרים.

מתי הקמת את העסק? ומי השותפה?

המשרד הוקם ב-2004 ביחד עם רקפת וקנין ממושב כנף.

את רקפת הכרתי בלימודים. כשסיימנו את הלימודים לפני 13 שנים רקפת קיבלה על עצמה לתכנן שיפוץ של בית באפיק. מאחר שהייתה אחרי לידה הציעה לי לקחת את העבודה. מאוד חששתי, וביקשתי ממנה שתתלווה אליי לפגישה הראשונה עם הלקוחה... מאז לא נפרדנו. בתחילה עבדנו ביחד על פרויקטים, כל אחת בביתה, ולאחר שנה הבנו שלא ניתן להמשיך כך, ובלי ששמנו לב אנחנו כבר עסק. בדיוק באותה השנה דגניה יצאה להפרטה ועודדה את החברים להקים יזמויות. לקחנו את ההצעה בשתי ידיים, וזו ההזדמנות להודות לבנצי קירשנר, שהיה אז מרכז משק, ולבתיה רוקמן על כל העזרה והתמיכה שקיבלנו.

מי קהל היעד שלך?

כולם.

העבודה מאוד מגוונת היות שהמשרד עוסק גם באדריכלות וגם בעיצוב פנים: בניית בתים חדשים על מגרשים, שיפוצים של בתים, עיצוב פנים של בתים חדשים וקיימים, תכנון ועיצוב של חנויות, בתי קפה ומסעדות, משרדים, מרכזי מבקרים, צימרים, מועדונים...

מה את אוהבת בעבודה ומה לא?

אני אוהבת מאוד את שלב התכנון, שהוא שלב של מחקר ויצירתיות. אני אוהבת את המפגש עם האנשים, את תחושת הסיפוק שהצלחתי להגשים את החלום ולגעת בחיים שלהם ולשפר אותם.

קשה לי מאוד כשבני הזוג מתווכחים לידי. (בניית בית מלווה בהוצאות גדולות שלעתיים מוציאות מהאנשים אמוציות). ברגעים כאלו אני רוצה להיעלם...

עיצוב מיוחד שעשית באחד הבתים?

הייתה משפחה שביקשה שכל חדר ילדים בבית ישמש לפונקציה אחרת: ארבעת הילדים יישנו בחדר אחד, ילמדו ביחד בחדר אחר והבגדים שלהם ירוכזו ביחד בחדר נפרד... ולא, הם לא היו יוצאי קיבוץ.

בקשה מיוחדת/מטורפת/בלתי הגיונית שביקשו ממך בעיצוב?

הזמינו אותנו לנהריה לעצב חנות לאביזרי מין. הלקוח התקשר שהוא מאחר וביקש שנחכה בבניין ליד. נכנסנו למעין מבנה תעשייה בשעות הבוקר, וחיכינו בסבלנות. לאחר מספר דקות הגיעו העובדות ששוחחו ביניהן על הילד שחולה, האוטובוס שאיחר... הבנות החליפו בגדים, ואז החלו להגיע הקליינטים... רק ברגע זה קלטנו שאנחנו בבית זונות! את העבודה בסוף לא קיבלנו, אבל הרווחנו חוויה אנתרופולוגית.

עיצוב שהיית שמחה לעשות בבית אחר לו רק נתנו לך את ההזדמנות/הסכום הנדרש?

הייתי שמחה לעצב "בית ספר", מקום שיגרום לילדים להיות יצירתיים ורצון ללמוד, מקום שיעזור לעצב את אישיותם.

איך היה לעצב את הבית שלכם מן היסוד?

חוויה מרגשת ומיוחדת. אחרי שנים שמתכננים לאחרים פתאום אתה מוצא את עצמך נדרש לענות על אותן השאלות ששאלת את הלקוחות ומגלה שזה לא פשוט... קל וטבעי לייעץ לאחרים, אך כשזה מגיע אליך אתה מאבד לגמרי את הביטחון, כל החלטה לא מושכלת שתקח – יהיו לה השלכות. מזל שרקפת ואבנר היו לצדי להרגיע.

איך היה לעצב את הבית הישן בשביל משפחה אחרת?

אני שמחה שנפלה בחלקי ההזדמנות לתכנן את דירתנו הקודמת לעמליה ויולי.

לאחר שאתה חי במקום אתה מכיר את היתרונות והחסרונות של הדירה. עמליה ויולי סמכו עליי וקיבלו את ההצעות לתכנון שהעלינו בפניהם (כמובן שהצרכים שלהם שונים משל משפחתי). אני חושבת שהצלחנו...

טיפ למשפץ הטרי?

התעלם מטרנדים ומוסכמות, והיה נאמן לעצמך, אתה יודע הכי טוב מה נכון לך! קח מתכנן שאתה מרגיש "קליק" אתו, ואל תוותר על מפקח בנייה, הוא יחסוך לך כסף וייתן לך שקט נפשי.

טיפים מקצועיים מלוויים בתמונות ניתן לראות באתר "שתיים" Shtaim-degania.co.il (יש כניסה מהאתר של דגניה).

מזכירה לקחת את הכול בפרופורציה, זה רק קירות וברזלים; יש דברים חשובים יותר בחיים.

*ואפני סיוט - צמאיה ויולי שחר, שמאצו אל הכתבה הצפויה בצלון, מקשיט
לצהציר שוב את שפצ תודותיהם להדס, שתכננה עבורם את "בית החלומות
להם".*

לקיאה

מזל טוב להולדת הבת

אניטה

ברכות חמות לאיציק ושרה אנקורי

למרי זוליג

לאחים

לדודים

ולכל המשפחה

מזל טוב להולדת

גיל

בת לעפרה וסתיו

חושה, חושם, ח-ו-ש-ה!

פרק קצר בהיסטוריה

האדריכל פריץ קורנברג (1889-1994) החל את לימודי האדריכלות בגרמניה לפני מלחמת העולם הראשונה וסיים את לימודיו כשהסתיימה. במלחמה הכיר את האדריכל ריכארד קאופמן והתיידד עמו. בין לבין מסופר שביקר באוקראינה והתרשם מבניית בתי הבוץ שם. כשחזר ללימודיו התמחה בתכנון ובנייה של בתי בוץ, ולאחר עלייתו ארצה, בשנת 1920, בחר בו חברי דגניה ב' כאדריכל של הקבוצה, והוא תכנן את בתי דגניה ב', כולל חדר האוכל ותכנית מתאר של הקבוצה.

באותה תקופה (1923) הייתה דגניה עסוקה בתכנון ובנייה של הבית הגדול ובתכנון המשך הבנייה של שני "הבתים הקטנים" מצפון לו. שני הבתים הקטנים תוכננו בידי חברו ריכארד קאופמן ממחלקת התכנון של המשרד הארץ ישראלי בהסתדרות הציונית, וכן היה קאופמן מתכנן המתאר של דגניה.

בעת שהיה עסוק בתכנון בדגניה ב' הציע קורנברג (לדברי אשתו; סימוכין אחרים לכך לא מצאתי) למחלקת התכנון לבנות בדגניה בתי בוץ, כפי שראה באוקראינה ולמד מאוחר יותר בגרמניה. למעשה התחרה בקאופמן על התכנון בדגניה. המשרד הארץ ישראלי פסל את התכנית בטענה שהבנייה "זולה" מדי (שוב, לדברי אשתו, כשהשמעות למעשה – לא מספיק איכותית). וכך נשאר תכנון דגניה והבתים בידי קאופמן ומחלקת הבנייה של המשרד הארץ ישראלי, והוקמו שני הבתים הקטנים המוכרים לנו.

ההיסטוריה של בניית בתי בוץ בבנייה המודרנית בארץ החלה כאשר ראשוני הטמפלרים הגיעו מרוסיה, שבה בנייה בבוץ הייתה מקובלת. ואכן, במתחם שרונה בתל אביב יש (או היו) בתים דו קומתיים שחלקם עשויים בוץ, שתוכננו ונבנו בידי הטמפלרים. כאשר הגיעו הטמפלרים מגרמניה לארץ באו אתם מהנדסים ובנאים שהיו נאמנים יותר לבנייה מקובלת באבן. אחת הסיבות לכך שרופין הביא את קאופמן לארץ הייתה אי הערכתו לבנייה בבוץ, שנחשבה "זולה", משמע לא איכותית.

ב-1930, לאחר שהוחלט על בניית בית החינוך, נבנו שם מספר בתים, וכנראה שלא היה אישור לבנות יותר, או לא היה כסף, ובדגניה גם כן רצו להוסיף ולא היו האמצעים. וכך נפלה ההחלטה לבנות חושה, בנייה "זולה" אבל איכותית. זולה, כי הבנייה נעשתה מחומרים מקומיים ובידי החברות והחברים בדגניה. כן, חברות וחברים. ביומני העבודה ניתן לראות שמות של חברות דגניה העוסקות בייצור לבני בוץ, כשיוסף פיין אחראי על איכותן.

וכך נבנו שתי החושות שאנחנו מכירים, אחת בדגניה והשנייה בבית החינוך ששימשה כחדר מוזיקה (בזמני לפחות). אמנם התכנון שונה, כי את החושה בבית החינוך תכנן קרקואר ממחלקת התכנון של המשרד הארץ ישראלי (תכנן גם את חדר האוכל השני של דגניה), שתכנן חדר לימוד מאוורר יותר (חלונות גדולים וחלונות אוורור עליונים גדולים מאוד), והמרפסת נבנתה כחלק מהתכנון, ובדגניה המרפסת הדרומית נבנתה מאוחר יותר, וניתן לראות את התוספת במישי המרפסת. כמו כן בדגניה הייתה מצד מזרח מרפסת (חדר הקוסמטיקה) על חצי מרוחב המבנה וממערב לא. תוספות אלו ו"סגירת המרפסת" התחילו, כפי שאנחנו רואים, הרבה לפני בתי אפרתי...

החזרה הזאת של המחלקה לתכנון של המשרד הארץ ישראלי לבנייה בבוץ מעניינת אבל חסרת משמעות למורשת דגניה ולהתפתחותה. מעניין אם יוסף פיין הסתמך על התכנון של קרקואר או נעזר בו, כי המבנים דומים מאוד, וידוע שבדגניה בונים גם ללא תכניות מסודרות. (כל חצר ראשונים והבתים הראשונים נבנו ללא תכניות ואפילו ללא סקיצות. ועל זה בפעם אחרת.)

אבל בדגניה, כמו בדגניה, הנוי היה חשוב מאוד, וכך נשתלו שיחים לאורך החושות, ואלו הושקו בנדיבות רבה (לא היה מחיר למים, שהיו בשפע, ולא שעונים), כשכולם שוכחים שהבתים בנויים מבוץ, ולבני בוץ, מה לעשות, לא אוהבות מים... וכך נידונו החושות לכליה. אמנם עברו עליהן כ-85 שנים בשירה ובריקודים, אבל אותות הזמן נתנו בהן סימנים, סימנים שקשה ויקר לתקן.

לסיכום, לא אקולוגיה ואקלים ולא בטיח! כסף, כסף ותו לא הביא לבניית החושות, ואשמח לקבל מיידע נוסף וגם סותר אם יש. למעשה, כל מידע יתקבל בברכה. וזה סיפור בניית החושה בדגניה – מעניין אבל לא חשוב, לדעתי, ולכן לא השאיר רושם על ההיסטוריה של דגניה ולא חותם על מורשתה.

יובל שיאון

הצצה אל החינוך הקהילתי

החודש באלון

החודש עסקנו בפעילות בנושא חדש – "משחקי הבית". הפעילות היא בעצם מעין תהליך מתמשך, כשבמרכזו הילדים חולקו לקבוצות קטנות ובהנחיית מדריך המציאו משחקים בעצמם. נושא המשחקים הנו "קיבוץ דגניה", והילדים נדרשו לחשוב על משחקים אפשריים בנושא (משחקי קופסה, משחקי חשיבה, משחקי חוץ וכד'). לאחר מכן הם חשבו איך להכין את המשחקים, מה דרוש על מנת להכין אותם, ולבסוף כמובן יצרו בפועל את המשחקים בעצמם. הילדים יצרו את המשחקים: רביעיות דגניה, מונופול דגניה, בינגו דגניה, דומינו דגניה, זיכרון דגניה ועוד.

היה כיף גדול לראות את ההתגייסות של הילדים, החשיבה היצירתית והעבודה המשותפת להצלחת המשימה. ילדי אלון החליטו שמעבר למשחקים שיצרנו עבור בית הילדים ניצור גם משחקים שנתרום לקהילה בדגניה. הקבוצה החליטה לתת במתנה "משחקי דגניה" לבית יעל ולגן ארז.

שירלי קריגר

חודש דצמבר באורן

נושא החודש שליווה אותנו היה אור וחושך. היות שבחודש זה ציינו את חג החנוכה הילדים היו בחופשה של שבוע, ובכל יום קיימנו פעילות בנושא החג: בישולים, "מונית הכסף" לחנוכה, מירוץ לנר (כמו המירוץ למיליון) ברחבי הקיבוץ עם משימות הקשורות לחג, טפטופי נרות ומירוץ הלפיד, שהיה משותף לכל מערכת החינוך. יצאנו מהבוקר לטיול בדרום רמת הגולן בהדרכת כינר, ובדרך היו תחנות שהפעילו ההורים, ולסיומו של היום – מירוץ שהתחיל בעין גב והסתיים בדגניה בהדלקת נר שישי עם כל הקהילה.

כמובן הייתה גם הדלקת נר באחריות בית הילדים שלנו. זכינו להדליק את כל החנוכיה היות שהיינו הנר האחרון. לערב מיוחד זה הילדים הכינו משחק "בינגו לחנוכה" וחדו חידות של הוא והיא לחנוכה.

בהמשך החודש קיימנו ערב חברתי שבו יצאנו למשחק "סימני דרך" עם פנסים ובסופו מדורה עם מרשמלו.

אנו מאחלים לכל בית דגניה שנה אזרחית טובה!

ילדי אורן והמדריכים

טיול בית הילדים "דקל" לחיפה בסימן "חג החגים"

ביום שישי ה-25.12 יצאנו השכם בבוקר לכיוון חיפה, הרעיון היה להכיר את העיר, את מורכבותה הדמוגרפית ואת שלוש הדתות המרכזיות בה דרך אתרים ונקודות מפתח.

התחלנו בתצפית יפה על העיר והנמל בכניסה העליונה לגנים הבהאיים, על רכס הכרמל. המשכנו לסטלה מאריס – כוכב הים. שם הילדים הכינו תעודת זהות לעיר חיפה, וגם נכנסנו לכנסייה של המנזר הכרמליתי.

ירדנו מסטלה מאריס רגלית למערת אליהו. בכניסה למערה שמענו את סיפור אליהו הנביא והקשר שלו לכרמל. ושוחחנו קצת על נביאי הבעל בפרט והפגאנים בכלל ועל אברהם אבינו, המונותיאיסט הראשון.

ממערת אליהו המשכנו ברגל עד למושבה הגרמנית. הכרנו את הטמפלרים מגרמניה שהתיישבו במקום.

סיימנו בביקור בוואדי ניסנאס, ושמענו את סיפור קרבות מלחמת העצמאות בחיפה.

על כלבים, אנשים ומה שביניהם / מירב גמליאל-בושן

צעצוע הפלא ושמו קונג

אתגר מנטלי שמסייע במניעת בעיות התנהגות בכלבים

אחד מהצעצועים הוותיקים והיעילים ביותר עבור כלבים בכל הגילים הוא הקונג. זהו צעצוע לעיסה חלול, עשוי גומי קשיח, המיועד למילוי בדברי מזון ומגיע בגדלים שונים (המותאמים לגודל הכלב כמו גם לעצמת מלתעותיו).

צעצועי האכלה ובכללם הקונג יעילים במיוחד שכן הם מעסיקים לא רק את פיו של הכלב אלא גם את מוחו – מעבר לסיפוק צרכיו הטבעיים של הכלב ללעוס וללקק, הוא גם נדרש לפענח איך להוציא מתוך הצעצוע את שלל ההפתעות (ישנן דרגות קושי שונות למתכווני המילוי).

הקונג, אם כן, מספק פתרון אפקטיבי (ומהנה!) להעסקת הכלב במשך שעות ארוכות, לשמירה על רוגע ולמניעת הבעיות הנגזרות משעמום וחוסר גירוי מנטלי (ראו בהמשך רשימה של התנהגויות לא רצויות שהקונג מסייע במניעתן).

ניתן למלא את הקונג בממרחים שונים כגון טחינה גולמית, שימורים של כלבים, חמאת בוטנים (ללא סוכר), וכן אפשרי להוסיף לתוך העיסה חתיכות ירקות כגזר ומלפפון / חזה עוף ללא תיבול / ביסקוויט לכלבים ולהקפיא למספר שעות, כך שהמילוי יישאר לאורך זמן ולכלב יהיה עיסוק ממושך (ראו בהמשך רשימת מאכלים האסורים לכלבים).

מומלץ אף להפוך את הקונג לתחליף או תוספת לקערת האוכל. (ממלאים אותו בגרגירים שהורטבו מעט על מנת שיתפחו, ומכניסים למקפיא למספר שעות, זאת בלי לחרוג מכמות המזון המומלצת ליום). ניתן גם לאתגר את הכלב ולהחביא לו מספר קונגים בתוך הבית טרם יציאתכם לעבודה או לתלות לו אותם בחצר על עץ או עמוד (כלבים אוהבים לרחרח ולחפש אחר ארוחות חבויות ו... בעיקר למצוא אותן). בצורה זו הכלב עובד ו"מרוויח את ארוחתו", אוכל בצורה רגועה (ולא שואב את האוכל תוך שבריר שנייה... ע"ע כלבי לברדור) וכמובן – מוצא סיפוק מנטלי מתמשך, מרגש ו... טעים.

טיפ – אל תשאירו את הקונג הריק זנוח ליד הכלב או כצעצוע רגיל; קחו אותו כשהוא ריק, והחזירו אותו לכלבכם בפעם הבא כשהוא מלא בכל טוב, זאת על מנת שלא יאבד מערכו כ"צעצוע הכי מעניין ומתגמל בסביבה"...

להלן מספר פעולות (לא רצויות) שכלבכם מנוע מלעשות בעודו מתמקד בשליפת האוצרות החבויים בקונג: הרס חפצים בבית, לעיסת כל מה שיקר ללבכם וכיסכם (כולל הידיים שלכם כשמדובר בגור), נבירה בשקית האשפה, גנבת מזון מהשיש או השולחן, הצקה לאורחים,

בריחה מהבית לחיפוש אחר גירויים חיצוניים, תופעות מטרידות כתוצאה משעמום, למשל בזמן שהוא נשאר לבד בבית ועוד. רשימה של מאכלים עיקריים המסוכנים לכלבים: בצל, שום, פלפל חריף, תבלינים, שוקולד, ענבים, צימוקים, אבוקדו, אפרסמון, אגוזי מקדמיה, עצמות עוף ודגים, אלכוהול, ממתקים מלאכותיים, מאכלים עתירי שומן. כמו כן, כמו בקרב בני אדם, ישנם כלבים אשר רגישים למוצרי חלב. באופן כללי – אם אינכם בטוחים לגבי מאכלים מסוימים אנא פנו לוטרנר לייעוץ.

שמרו על כלבכם בריא, שמח ומסופק גם מבחינה מנטלית!

העם דורשת כדורשת!

מהנעשה בכדורשת

אז הנה התחילה לה עונה חדשה לשנת 2015-2016. מאחורינו כבר 3 משחקים, שבכולם ניצחנו. נכון לעכשיו, אנחנו מדורגות במקום ה-1 בטבלה. העונה, בהגרת סדר המשחקים, הוגרלו לנו המשחקים הראשונים מול קבוצות הנחשבות לחזקות יותר בליגה. במשחק הראשון הצלחנו לנצח את עין-גב, אלופת העונה שעברה. במשחק השלישי ניצחנו בפעם הראשונה את קבוצת דגניה ב'. ניצחונות אלו בהחלט תורמים לנו לצבירת ביטחון להמשך, וכן לשיפור המיקום, כך שבסוף סיבוב המשחקים נמוקם בפליאוף העליון, בין ארבע הקבוצות הראשונות. העונה אנחנו מרגישות שאנחנו מממשות את הפוטנציאל הגלום בנו, בעזרתו המופלאה ובהנחייתו המקצועית של המאמן החדש שלנו, אריאל ורשבסקי. השנה עזבו אותנו מספר שחקניות לטובת הרחבת המשפחה. מנגד, קלטנו שחקניות חדשות ונהדרות, וכן, חזרו שחקניות פצועות מהשנה שעברה, ועל כך אנחנו שמחות מאוד. אנחנו מברכות על כל אחת שמצטרפת לשורותינו וכמובן מחכות לשובן של היוצאות לתקופת הפסקה.

זה המקום להזכיר שהמשחקים מתקיימים בימי שבת אחת לשבועיים לערך. אנו מזמינות את קהל החברים והתושבים לבנות מסורת ביחד ולהגיע לעודד אותנו במשחקים (כמו שקיים בקיבוצים אחרים).

המשחק הבא ייערך בתאריך 9.1.16 בשעה 17:00 נגד קבוצת גינוסר באולם בית בנדל. מצפות לראותכם.

יום המורה

ב-3.12 צוין ברחבי הארץ יום המורה.

אף שעבר זמן מה מאז אותו יום, החלטנו שמאורע זה חשוב לציון גם בעלון ושזו הזדמנות טובה להגיד תודה.

המדורים הקבועים הוקדשו למורים, וגם במשאל פנינו למורים וביררנו איך בחרו במקצוע. כמובן שלא יכולנו להקיף ולהגיע לכל המורים בדגניה – בעבר ובהווה, אבל אנו חושבות שיש מדגם מייצג.

המורה

אם אתה מרגיש כי אינך עובד רק לפרנסתך אלא גם נושא שיחות ובתוך חברה המעריכה את הכמות אתה עדיין לוחם על האיכות.
אם אתה מאמין שאתה מעצב את הישראלי של הדור הבא ונכון להשקיע בכך את כל מאורך ואת כל כישוריך

אם אתה יושב ובודק בחינות בערבים על חשבון השעות של ילדיך
אם כמה פעמים ביום אתה נזרק מקוטב ההתלהבות לקוטב הייאוש
אם נתקפת לא פעם ולא פעמיים בהלם התלוש
אם אתה מקדיש ביודעין את חיך לבני נוער בגיל הכי פרובלמטי
ומנסה להלך על הגבול הדק שבין כבוד המורה לבין החופש הדמוקרטי
אם אתה בעת ובעונה אחת מחנך, פסיכולוג, כומר וידוי וארטיסט
כותל דמעות, איש סוד, שופט, יועצת וסטנדאפיסט
אם ידעת לזהות את הרגעים שבהם הכול עובד הפוך על הפוך,
רגעים שבהם החיוך הוא החינוך
אם איבדת תלמיד במלחמות ישראל ודמותו אינה משה מנגד עיניך
אם אינך חושש, כשצריך, לעמוד בעיניים דומעות מול תלמידך
אם פתאום פנה אליך מישהו ברחוב ואמר "זה המורה שלי" בפשטות
ולרגע הרגשת שמבטו שווה יותר משלושה גמולי השתלמות
אם אתה מרגיש שאתה מלמד ומחנך אך מעל הכול מדריך והורה
כי אז, ידידי, ראוי אתה להיקרא המורה.

יורם טהרלב

רחל מנוח – מחנכת למופת

בית ספרנו נקרא "בית החינוך המשותף בעמק הירדן". האבות המייסדים הקדימו את החינוך לערכים לכל פעולה אחרת המתבצעת בבית ספר.

לרחל מנוח, יותר מכולם, התאים תואר המחנכת. מראה נזירי-סגפני: רזה מאוד, שער לבן קצוץ, תמיד עם ספרים בחיקה. מכוונסת בעצמה, כאילו נשאה על כתפיה את גורלו של העם היהודי ואת האחריות לחינוך ילדיו.

המראה השברירי של רחל כיסה על אישיות חזקה עם מצפנים ברורים, עם תחושת ייעוד ושליחות. רחל הייתה מופת לצניעות, הן במישור האישי הן במישור החומרי.

כעובד בתעשיות הביטחוניות, איני אוהב את המקהלה המקוננת על ההידרדרות בכל תחומי החיים בארץ. בתחום החינוך אני מסכים בהחלט: המורים שלנו היו משכמם ומעלה, ראו בהוראה שליחות, ורחל, ללא ספק, הייתה סקלה בפני עצמה. היא התייחסה אלינו ברצינות, לא הכתיבה את דעותיה אלא כיוונה אותנו לחשוב, לנתח ולגבש דעה. מרבית "שיעורי המחנך" הוקדשו ל"בעד ונגד". מעלים נושא, אחד התלמידים מציג את עמדת "הבעד", אחד את "הנגד", ומקיימים דיון פתוח.

לרחל היה יחס מיוחד למרגלית ואליי, אולי משום היותנו "עולים חדשים" ואולי מסיבות אחרות. אינני אובייקטיבי, אבל נראה לי שכל תלמיד זכה ממנה ליחס אישי. כל מצוקה או התנהגות חריגה של תלמיד אותרו וטופלו מיד על ידי שיחות אישיות בארבע עיניים. רחל לא "ירדה" על המתקשים אלא דאגה להושיט להם עזרה בכל מיני דרכים. מי שהשתדל זכה ממנה לגיבוי חזק. לא זכורות לי בעיות משמעת או שנזקקה לאמצעי ענישה – עצמת האישיות שלה "עשתה את העבודה".

כאשר החל משפטו של אייכמן החליטה רחל שחשיבותו עולה לעין ערוך על תכנית הלימודים המתוכננת. בהעדר אמצעים בבית הספר היינו מצטופפים בחדרה הפרטי, בקיבוץ דגניה א', ועוקבים בנשימה עצורה אחר מהלך השידורים. למיטב זיכרוני, רחל לא חשפה בפנינו את הקשר האישי שלה לשואה.

בשלב מסוים רחל החליטה להחדיר בנו את העצמה הטמונה בגרפים (הרבה לפני היות האקסל). כל אחד קיבל משימה לשרטט גרף על גבי בריסטול בגודל 60x80 ס"מ (הערכה מזיכרון). אני זוכר שציירתי תרנגולת גדולה ובמרכזה עיגול המציין את תפוקות הביצים (או משהו אחר הקשור בעופות). עד מהרה התכסו קירות הכיתה בגרפים המתארים תפוקות חקלאיות כגון חלב, ביצים וכד'.

רחל מנוח – לכאורה עדינה ושברירית. בפועל בעלת עצמה בלתי רגילה בדברים שהאמינה בהם. זכינו שהתברכנו במורה כמותה.

מישה גרינברג, לקראת כנס כיתה 2008, העבירה לדפוס: אביטל בראור

יצאנו לשאול את המורים:

למה החלטת להיות מורה?

מריט שחף: החלטתי ללמוד ספרות אנגלית כי רציתי להבין את מה שאני קוראת יותר טוב... אורנים היה ממש מקום נוח! לומדים ספרות אנגלית במסלול הוראת אנגלית. אז עשיתי את זה. בשנה השנייה כבר התחלנו ללמד בכיתות... והתאהבתי! בהוראה, ביצירתיות שצריך כדי שזה יהיה מעניין לי ולתלמידים, באינטראקציה עם תלמידים, מורים, הורים... ואני עדיין נהנית לקום כל בוקר לעבודה הזאת!

איילין ז'ורנו: לא התלבטתי לרגע כי גדלתי בבית של מורים, והזדהיתי מאוד עם אימא שלי, שאהבה מאוד את המקצוע.

משה פטר (מורה בדימוס למקצוע של"ח): החלטתי להיות מורה כי רציתי לעסוק בחינוך ילדינו מתוך אמונה בדרך זו, בדיאלוג עם תלמידים ובהקניית ערכים הומניים, שוויון ואמונה באדם...

חוה גנני: אני אוהבת ללמד, מרגישה שיש לי חיבור טוב ואינטראקציה עם התלמידים, שאני פותחת עבורם עולמות חדשים. אני חשה שליחות בעבודה ומחפשת עוד ועוד דרכים ללמד. העבודה עם הילדים היא תמיד חוויה יוצאת דופן עבורי. להיפגש עם תלמידי תיכון, תלמידים צעירים ותלמידים בעלי קשיים. והקשרים שנוצרים אח"כ – עם התיכונים ועם הצעירים – מעידים על עבודתי. גם ההורים מפרגנים. לדוגמה, אחת האימהות סיפרה לי שהיא רואה את השינוי בבנה גם בבית ולא רק בביה"ס. בכך אני רואה את תרומתי לקהילה.

אורה הדס: האמת היא שאני לא בחרתי להיות מורה. כשסיימתי את הדוקטורט הדרכתני בצריפייה, ואז אילן לולב בא ודרש שאלמד בבית ירח ואיים שאם לא אעשה זאת כל ילדי דגניה ילכו הביתה. בעקבות ישיבה סוערת בדגניה קיבלתי את הדין ולימדתי בבית ירח לצד עבודתי בצריפייה כשנה וחצי, ולאחר מכן המשכתי בבית ירח והשלמתי 5 שנות הוראה. אני חייבת להודות שזו לא הייתה פסגת מאוויי, והעבודה במעבדה הייתה חשובה לי יותר, אבל עשיתי את זה באופן טבעי, ואני חושבת שתלמידי יעידו עליי שעשיתי זאת טוב.

ברברה הופמן: בשנת 1983 התחלתי ללמוד באורנים לימודי הוראת אנגלית. הפסקתי את הלימודים למען גידול ילדי, אבל מביה"ס שלחו לי תלמידים לשיעורי עזר ופה ושם גם קראו לי ללמד. ואז שאלו אותי למה שלא אלמד כבר בצורה רשמית, כמורה מן המניין. לשם כך היה

עליי לחזור ללימודים, וזאת עשיתי בשנת '98. לקח לי 15 שנה להשלים את הלימודים, ומאז אני כאן – מורה לאנגלית בביה"ס כבר 25 שנה!
זה היה תהליך אטי ומתמיד, שבמהלכו יכולתי להחליט שאני רוצה להיות מורה.

משה שמיר: לא הרגשתי טוב בטולגל, ואז פניתי לאהוד, שעזב את טולגל ועבר להוראה, ובתיווכו התקבלתי ללמד בבית ירח ללא תעודת הוראה (יש לי תואר בהנדסה)...
ניסיתי והמשכתי.

אני מאושר מעבודתי כמורה. הקשר עם הצעירים נותן הרגשה נהדרת, והפידבקים של תלמידים שהתגברו בעזרתי על קשיים וחווים הצלחות נותנים סיפוק גדול. כמורה אני נמצא במסגרת דינמית שכל הזמן מחפשת דרכים להשתפר ולחנך בצורה אופטימלית. האתגרים המתמטיים מחייבים את המורה לחשוב ו"להפעיל את הראש", ולכן להרגשתי זהו עיסוק "אידיאלי".

אסתי שגיא: למעשה לא ממש החלטתי או בחרתי. התגלגלתי אל המקצוע בדחיפה משותפת של אבי בעלי ורוחל'ה עבאדי, שהחליטו שאני מתאימה למקצוע והמקצוע מתאים לי. אחרי שילדיי הפרטיים קצת גדלו ועבדתי בדגניה בכל מיני עבודות, בעיקר בחינוך הבלתי פורמלי, התחלתי לחפש כיוון ומקצוע.

אחרי דחייה מבי"ס מקצועי לצורפות וייעוץ מקצועי שאישר לי התאמה החלטתי לנסות. בעיקר פחדתי תמיד מגודל האחריות הקשורה בחינוך, ואהבתי מאוד את החלק הקשור בהוראה והדרכה. תוך שש שנות חינוך של שלוש כיתות (שעל איכותן אינני מתכוונת להעיד) עשיתי התמחות להוראת טבע ביסודי ובהמשך להוראת מדעים וגאוגרפיה בחט"ב. רוב שנות עבודתי במקצוע לימדתי טבע ביסודי וביולוגיה בחט"ב, וכך שילבתי למעשה שתי אהבות ושרדתי.

בעניין החינוך אני רק מקווה שלאף אחד לא נגרם נזק!

נינה בן משה: אצלי המצב היה הפוך – מאחר שאבא שלי היה מורה ומנהל בכל רמ"ח אבריו לא רציתי להיות מורה!

בכיתה ח' היה לנו מבחן פסיכוטכני, וכתבתי שאבא שלי רוצה שאהיה מורה, אבל אני רוצה להיות רקדנית...

התגלגלתי להוראה כי עסקתי בקולנוע ובתאטרון, ולא הגעתי מהכיוון הדידקטי אלא מהכיוון היצירתי. לאחר שלמדתי מוזיקה התחלתי ללמד גם ריתמיקה.

הורים ומורים / יובל שיאון

שני ההורים שלי היו מורים, אבל בזמן שלמדתי בבית החינוך אבא עבד בלול כי פעם שאלתי את אימא למה אבא לא מלוכלך כמו כל האבות, אז אבא עזב את ההוראה והלך לעבוד בלול. העונש שלי על כך היה שקיבלתי בעיטה בבטן מהחמור האפור שאבא עבד אתו, וקיבלתי מנה אחת אפיים מתרנגול רבייה ענק!!! שרדף אחריי.

נדמה לי שאבא חזר לשנה-שנתיים ללמד בבית החינוך (הוא המשיך ללמד בבית זרע). ואחר כך, לבקשת ברוך קלס, הלך והקים את הקונסרבטוריון למוזיקה בעמק. בכל אופן, אני לא זוכר אי נחת מכך שהוריי היו מורים, אולי כי זכיתי ליחס מיוחד מעמינדב, שהיה נותן לי לשהות בחדרו כשזרקו אותי משיעור על מנת שלא אעשה בושות בחוץ... (קצת ריטלין היה עוזר אז). אימא, שהייתה חניכת סמינר לוינסקי לגנות, הגיעה להוראה בבית החינוך לאחר שהייתה גננת עם מרים זינגר החל משנת 1934. לאחר שנת אבל על בעלה טורי לנדאו, שנהרג בתאונת עבודה, נשלחה לסמינר אורנים ללמוד הוראה.

בשנת 1940 הגיע אבא לדגניה, לאחר שהיה בקיבוץ מעין צבי. מרדכי וינר, שהיה המדריך החקלאי שם, אמר להם שבקיבוץ שכולם בו מדברים גרמנית וצ'כית אבא לא ילמד עברית וכדאי שייקח את אבא לדגניה שילמד עברית.

אבא למד מוזיקה בעיר ברנו בצ'כיה והתמחה בתזמור וניצוח. עם תום לימודיו הקים קונסרבטוריון בעירו ברצלוב, על גבול אוסטריה-צ'כיה, ולהנאתו היה מנגן אצל הנוצרים בעוגב בימי ראשון.

בהביאו את אבא לדגניה עשה מרדכי צעד חתרני וערמומי, כי כשחזרה אימא לדגניה לאחר לימודיה היא גרה בחדר עם ברכה וינר, ונראה לי שמרדכי ראה את הפוטנציאל... וכך כשהגיע אבא לדגניה מינו את אימא ללמד אותנו עברית ח-ח-ח-ח-ח!!! וההמשך ידוע וכתוב פה.

כשאבא הגיע ועדיין לא ידע עברית לובה רביץ מאפיקים, שהיה מורה למוזיקה, שמע שאבא מורה למוזיקה והודיע שיש לבית החינוך מורה חדש, לקח את חפציו ועזב את בית החינוך באותו יום, וכך אבא נכנס ללמד את "הברברים" מכנרת, דגניה, דגניה ב' ועוד. פעם הוא התוודה בפניי שמחלק מ"הפראים" האלו הוא ממש פחד עוד שנים רבות לאחר סיום לימודיהם, בייחוד מתלמידה אחת מדגניה ב' ואחר מכנרת ששמם שמור במערכת.

אימא סיפרה שלאחר היום הראשון ללימודים אבא בא אל עליזה נול ובדמעות ביקש שתתרגם לו את מילות השיר שלימד באותו יום את כיתה ז'. ומה היו מילות השיר? "עוגה, עוגה, עוגה, במעגל נחוגה..." אתם יכולים לתאר לעצמכם את התמונה של השיעור? אני כן.

אבא לימד אותי לנגן בכינור, הוא השיג כינור רבע, הייתי עומד בפינת החדר, ואבא לימד אותי. למיטב זיכרוני, נהניתי מזה מאוד. יום אחד הפסיק.

שנים אחר כך שאלתי את אימא מדוע הפסיק, אז היא אמרה לי: "אבא אמר שהיית מאוד מוכשר, אבל לא היה לו כוח לשמוע את הצרצורים שלך לאחר יום בבית החינוך". וכך הפסיד עם ישראל כנר...

ובהקשר זה, תשמעו סיפור: הייתי מתלווה להוריי לקונצרטים בעין גב. אבא היה מופיע עם ספר פרטיטורה ועוקב. כל פעם שהיה זיוף קל היה קופץ, למבוכתנו הרבה. בסיום היה קם, מוחא כפיים וצורח "ברוו! ברוו!" אולי לכך אפשר היה לקרוא "אי נוחות"? פעם אחת נסענו לקונצרט והתיישבנו ליד אסף ירדני מכנרת. כל זמן הקונצרט אבא לא היה מסוגל לקרוא מהפרטיטורה כי הוא הסתכל על אסף. בהפסקה הוא אמר לאימא ולי: "הוא מוכר לי – על אסף – אני מכיר אותו, אני חושב שפחדתי ממנו"... (שמור במערכת) רשם מהזיכרון בן 70 השנים, הוסיף מילות קישור וערך ככה ככה,

יובל

ותודה לאביטל בראור, שדובבה את יובל

המחנך עמינדב, שהיה גם מורה לזמרה בבית החינוך

בדגניה / אשר גלעד

כתבה זו פורסמה בעלון דגניה לפני שנים אחדות, והיא מובאת שוב לכבוד יום המורה.

מוזיקה נורבגית לילדי כיתה ה'

עמינדב ישראלי, מחנכנו, הזמין את 17 ילדי הכיתה לערב גיבוש וחינוך מוזיקלי. בלילה חשוך ומפחיד של חורף שנת תרצ"ח (1938) הלכנו מוטיק ליס, דניאל שיפריס ואני, אשר גלעד, לדגניה ב' דרך הפרדס הישן. הגענו לחדרם של שושנה ועמינדב. לאחר שהגיעו כל התלמידים עמינדב הודיע לנו באופן חגיגי שהערב נשמע בנגינת פטפון את היצירה המוזיקלית פֶּר-גִּינֵט מאת המלחין הנורווגי גריג. הוא השמיע מהתקליט את מחול הטרולים. תאמינו לי, המוזיקה נשמעה לנו מוזרה ומפחידה, ולמרות זה פרצנו בצחוק שובבי רועם ולא נרגענו כל הערב. עמינדב המשיך בשלו, אבל התקפות הצחוק לא פסקו. לבסוף הוא קם ואמר: "ילדים, אני מאוכזב מכם, ולא נחזור לעשות ערבים מוזיקליים. חבל. אבל פעמיים בשבוע אחרי הלימודים נשיר במקהלה, וכולכם מוזמנים". חזרנו לדגניה בשעת לילה מאוחרת. שְׁמִי הדרום בערו. צינור הנפט מעירק לחיפה עלה באש. אנשי הכנופיות של קאוקג' פוצצו את הצינור, ופלוגות האש של ווינגייט רדפו אותם באזור פֶּאוּכֶב אֶל הַוּוּא. המראה הזה חזר על עצמו כמעט לילה לילה; אש ותמרות עשן.

עמינדב ומקהלת ביה"ס

כל השבוע חיכינו להתכנסות המקהלה. שרנו קנונים מאת נחום נרדי, מוצרט, שוברט וגם שירים אחרים בשניים או שלושה קולות. אהבנו במיוחד את השיר פרוש עלינו סוכת שלום. זה היה קנון יפהפה בן שלושה חלקים, ושרו אותו בדגניה א' במסיבות השבת. עמינדב אהב במיוחד את שירי ביאליק, ואכן שרנו את השירים: מי יודע עיר ליִשְׁטִינָא, יש לי גן, הכניסיני תחת כנפך, שבת המלכה, שיר העבודה והמלאכה, אל-הציפור, תאמר אהיה רב ועוד.

ביום קיץ יום חום הוא השיר שזכור לי במיוחד, עם הלחן האינטימי העגום:

פִּיּוֹט קִיץ יוֹם חוֹם, אֵת הַשֶּׁמֶשׁ אֲמָרוֹת הַרְקִיץ תִּלְפֶט כְּתַנּוֹר פִּיּוֹט,

אֵת יִבְקֶט הַלֵּב פִּיּוֹת שְׂקֶט לְתַלְפּוֹת, פּוֹא אֲלֵי, פּוֹא אֲלֵי, רַצ צִיץ.

חשבתי לעצמי אז: גם כאן, בעמק הלוהט שלנו, יש מקום לחולמי חלומות.

שבחי הקו הישר או סרגל מוזיקלי

יום ג' אחה"צ. שיעור מקהלה. עמינדב נכנס ואומר: "ילדים, היום במקהלה נלמד איך משרטטים על הלוח חִמְשָׁה, שהם חמישה קווים מקבילים, ועל החמשה נכתוב תווי נגינה". כולם התיישבו במקומם, ועמינדב לקח חבל שפגאט, טבל אותו באבקת גיר לבנה ואמר לעמנואל פראג "הגבוה": "עמוד מימין ללוח, ואני אעמוד משמאלו. אורך החבל כאורך הלוח. אתה ואני נמתח ונצמיד את החבל ללוח באופן אופקי" וכך הם עשו. ואז עמינדב מתח את החבל כאילו הוא מיתר של קשת ושחרר אותו בחזקה. הגיר שעל החבל השאיר על הלוח פס אופקי לבן ומושלם. וכך הם סימנו בעזרת החבל עוד ארבעה קווים מקבילים עם רווח שווה ביניהם. "להבא נכתוב תוויים על החמשה. ועכשיו, ילדים, בואו לשיר".

עמינדב, שוֹפֶרֶט, שְׁיָה בן-יעקב וד"ר טיכו או מקרה עין של שיה (וקצת

דמיון)

שיה בן-יעקב ואימא שלה יונה נסעו ברכבת לירושלים, לבית החולים לחולי עיניים של ד"ר טיכו, כדי לתקן בעיית פזילה בעין של שיה. כל הדרך היא שרה לעצמה את השיר דג השמך של שוברט שעמינדב לימד אותנו במקהלה. שם השיר בנוסח העברי היה:

פְּרָחֵי הַצְּבָעוֹנִים:

מִי לֹא יָבִיר אוֹתָנוּ פְּרָחֵי הַצְּבָעוֹנִים? אֵם כְּתָר אֵם אֲבִיץ יֵשׁ לָנוּ אֲמָנוּיִם.

וְלִמָּה לָּהּ צִלְיָנוּ צִלְ כֵּף אֲבָצָה סְבִיב? פְּשׁוּכָה טוֹבָה פְּסִינּוּ כִּי פָא כִּי פָא אָבִיב.

לאחר הניתוח בבית החולים אמרו לשיה שהיא תשכב עם עיניים חבושות וזמן מה לא תוכל לקרוא. מה לעשות? אז במקום לקרוא ספר היא התחילה לשיר את דג השמך. אומרים

שבאותו חדר שכבה במיטתה ציונה שהעין שלה הייתה מקולקלת. בא ד"ר טיכו, שהיה גם בן אדם, הוציא לה את המיקרוב מן העין, ואז הכול הסתדר.

{שלושה סיפורים מפתיעים: הראשון – האגדה מספרת שבשנת 1947 בקיסריה נפגשו יוחאי בן-ננון ושייקה אופיר ורוקנו יחד בקבוק קוניאק בקורס להורדת מעפילים אל החוף. השני – האגדה מספרת שבשנת 1948 חיבר שייקה אופיר, שחקן הצ'יזבוטרו, את המערכון ההיתולי על העין המקולקלת של ציונה שד"ר טיכו תיקן; השלישי – בסוף שנת 1949 פגשתי על הספינה "עצמאות" שהובילה פעם מעפילים את שיה בן-יעקב ויוחאי בן-ננון מפליגים לאירופה ל"ירח הדבש" לאחר נישואיהם.}

ושיה? כל היום הייתה שרה ושרה ושרה. השכנות שלה במחלקה היו ערביות שהתלוננו עליה בפני ד"ר טיכו: "היא שרה כל הזמן שיר משונה". הרופא נכנס למחלקה. שמע את הילדה מזמרת, והצטרף בקולו הרועם לשירה. כשסיימה לשיר התיישב על מיטתה ואמר: "אני ד"ר טיכו. באתי מהעיר וינה, עירו של שוברט, שהלחין את דג השמך. מאין את ומה שמך?" היא ענתה: "אני שיה בן יעקב מדגניה ואני אוהבת מאוד את השיר דג השמך שהמורה עמינדב לימד אותנו במקהלה". ד"ר טיכו פרץ בצחוק ושאל אותה: "האם את יודעת שאבא שלך יצחק ואני חברים טובים? במלחמת העולם הראשונה, בשנת 1917, נפגשנו בעיר דמשק שבסוריה. אביך בא לדמשק לשחרר את יעקב ברקוביץ', חבר דגניה שהיה בבית הסוהר של התורכים. אני הייתי קצין רפואה בצבא הגרמני ועזרתי לו לשחרר את יעקב. יצחק, אבא שלך, קיבל באופן נדיר רישיון כניסה לדמשק מהטייסים הגרמנים שגרו אז בדגניה. הם קראו למקום: פארם שמטרינג" (מנוח השתחרר יחד עם יעקב).

באחד הימים נכנס ד"ר טיכו למחלקה. ניגש לשיה, שכבר ראתה בעין אחת, ושאל אותה: "אמרי לי, זמרת צעירה, האם את מכירה את השיר בת הטוחן? גם אותו הלחין שוברט, והם שייכים לאותו מחזור של שירים". אומרים ששיה פרצה בצחוק ואמרה: "בטח. למדנו אותו אצל עמינדב".

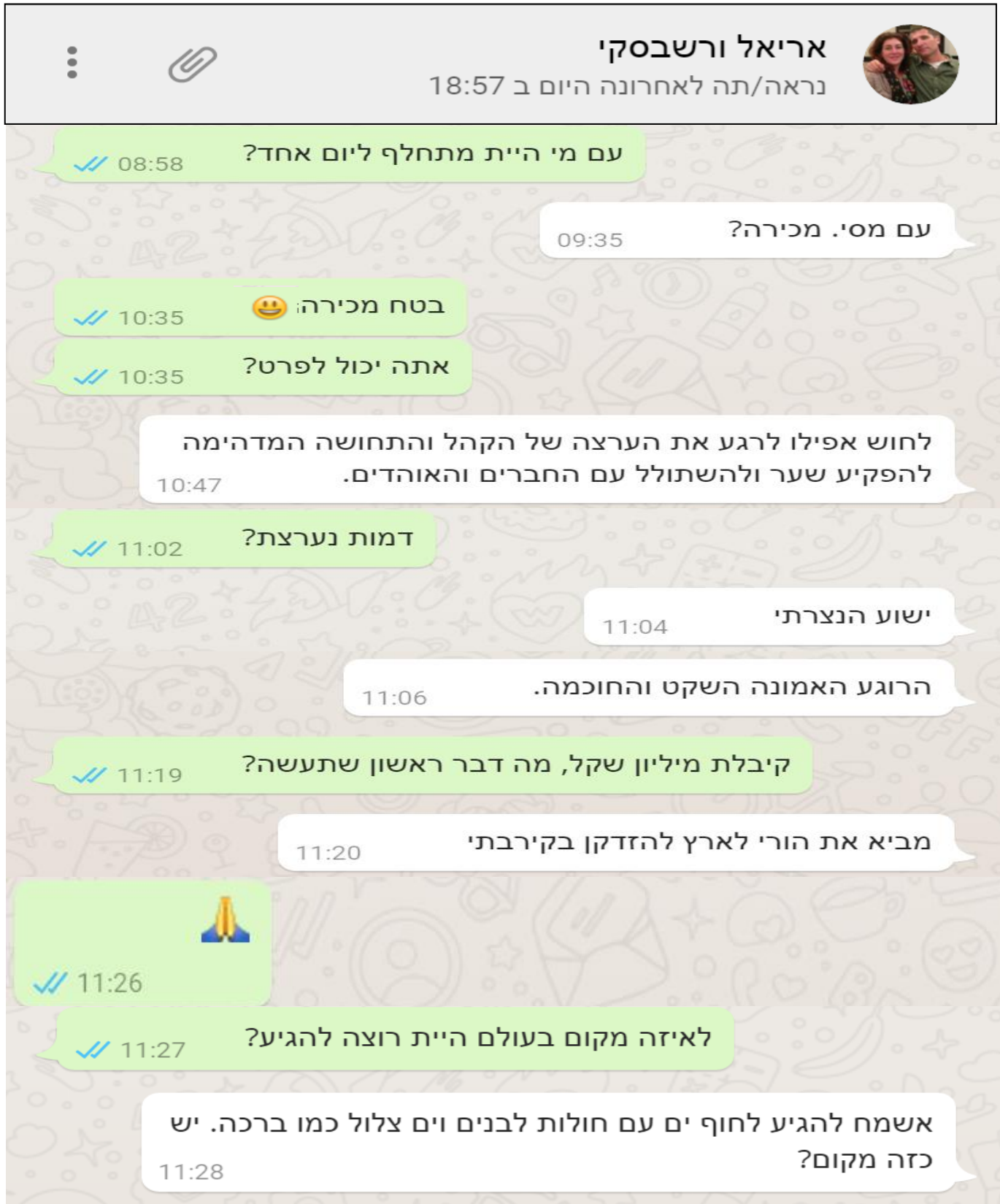
נביא כאן את מילות השיר בתרגום של סמדר כרמי, בת עין חרוד:

בת הטוחן / לחן כרמי שופר
לאן תרוץ, הוי קפץ? הסידה פי לאן.
אל מרחפי הצמק תדלל, המצין?
בסצרת מימיק קדימה אק תנפה,
ועם הנאות דליק, לפי נרדס יסצר.

ושיה הוסיפה: "מאז, כשד"ר טיכו היה שומע שאני שרה, היה בא, מתיישב על מיטתי, מצטרף אליי ושר את בת הטוחן ואת דג השמך בקול שני ובסולם מינור".
ואתם, הקוראים, התאמינו? וינה הגיעה לירושלים הודות למלחין שוברט ולמורנו לזמרה עמינדב אבל גם בגלל ד"ר טיכו ושיה מדגניה.

שאלון עומק והפעם עם אריאל ורשבסקי

מורה לחינוך גופני ומחנך כיתה ח' בבית החינוך גאון הירדן בנווה איתן ולומד בקורס מורי דרך במכללה.
כמה מילים על היזמות: מתן שיעורי טניס או כושר גופני לשיפור הקואורדינציה ולחיטוב הגוף.
מיועד לכל הגילים והמינים.

✓✓ 11:55 רק במרחק ✍️ לא?

✓✓ 14:37 עם מי היית רוצה לשבת לארוחת ערב?

15:41 עם אחי הקטן

✓✓ 16:25 מתי צחקת בפעם האחרונה ולמה?

18:35 כתבו לי בדיחה מאוד טובה זה היה לפני יומיים.

✓✓ 21:45 דבר ראשון שאתה עושה על הבוקר?

21:46 פיפי.

✓✓ 21:48 איפה היית גר אם לא בדגניה?

22:34 הרצליה פיתוח

אתמול

✓✓ 08:15 פינה אהובה בקיבוץ?

08:57 אום גוני

09:13 להתבונן בנוף ולשמוע את השקט ולראות צבים

✓✓ 09:34 דגניה בשבילי זה..?

10:21 איכות חיים

ברוכים הבאים למסכת מצוות

מי אנחנו?

- אבא יאיר – עוסק במוזיקה, הגברה ותאורה.
- אמא אפרת – מורה לפסיכולוגיה, מרצה לפדגוגיה דיגיטלית ובלוגרית.
- עומר – לומד בכיתה ט' בבית ירח, נגן סקסופון.
- שגיא – לומד בכיתה ו' בבית החינוך, נגן תופים.

קצת עלינו:

- איך הכרנו?
זו הייתה אהבה ממבט ראשון... 😊
כאשר יאיר הגיע כחלק מהפמליה של שלומי שבת להתארח בכפר הנופש שבו עבדה אפרת כמנהלת קבלה והזמנות.
- מתי הגענו לדגניה?
הגענו לדגניה באוגוסט 2012.
- איך החלטנו על מגורים בדגניה?
חיפשנו יישוב ששם דגש על הקהילה ועל החינוך. יישוב שלא יהיה רק מקום להתגורר בו אלא להיות חלק ממנו. יאיר כבר הכיר ואהב את האווירה והאנשים בדגניה א', והמשפחה כולה החליטה לסמוך על חושיו.

- מה אנחנו אוהבים בקיבוץ?
אנחנו אוהבים בדגניה את החינוך, התרבות, את חיי הקהילה, השקט והביטחון, את הירוק...
- מה היינו מוסיפים לחיים בקיבוץ?
מועדון חברתי פעיל.

אם אסמא היו אפא...

- אם היה לנו מספיק זמן, היינו יוצאים לשליחות בחו"ל.
- אם היו לנו מיליון שקלים היינו יוצאים לשנה של חופשה משפחתית.
- אם היה לנו כרטיס טיסה פתוח – הילדים היו טסים למשחק כדורגל בברצלונה.
- אם היה לנו יום חופשי, היינו ישנים...

איסוקי אמת:

- תכנית טלוויזיה שאנחנו צופים בה יחד: יאיר הדביק את המשפחה כולה בצפייה בערוץ דיסקברי ובערוץ ההיסטוריה.
- מאכל אהוב: אין כמו מאכלי השבת – חמין וג'חנון.
- איזו מוזיקה מתנגנת ברדיו?
השירים הישנים של אָמא... שירים ישראלים משנות ה-60, 70, 80, 90.
- מקום שאנחנו אוהבים לנסוע אליו: כל פינת חמד מוצלת ושקטה שבה ניתן להקים אוהל, להבעיר מנגל ולהקשיב למים המפכים.

מה אפא?

- לרחוץ בירדן או בברכה? בירדן כמובן.
- לשחק בבית או בחוץ? בחוץ כדורגל, בבית פיפ"א בפלייסטיישן.
- חורף או קיץ? אביב...
- ארטיק באלונית או גלידה בצמח? גלידה בצמח.
- לנסוע באוטו או לטייל ברגל? גם וגם... תלוי במידת החום והאם לבד או בקבוצה.
- כדורגל או כדורסל? כדורגל.

סימן שאתה צעיר

והפעם,

נוייה גל שראי, 24

בדרכה להיות מורה...

מה את עושה בחיים?

אני לומדת הוראת אנגלית במכללת אורנים שבטבעון, שנה שנייה. בחרתי ללמוד הוראת אנגלית כי התואר משלב בתוכו תחומי תוכן שונים שמעניינים אותי – השפה האנגלית, ספרות וחינוך. בחרתי ללמוד באורנים משום שהחוג לאנגלית ידוע ברמתו הגבוהה ובשל הקרבה לדגניה – כך שאני יכולה להישאר חלק מחיי הקהילה. מעבר להיותי סטודנטית בשנה שנייה נבחרתי להיות סגנית יו"ר אגודת הסטודנטים במכללה, כך שהלימודים שלי כוללים בתוכם גם עשייה חברתית מעבר לשעות הלימודים. אף על פי שהמכללה נמצאת במרחק שעה נסיעה, אני גרה בדגניה ומשתדלת לעזור בחינוך הגיל הרך מתי שאפשר. בנוגע לתכניות העתידיות שלי – התחלתי את אימוני ההוראה שלי פה בבית החינוך, ואני מקווה שבסוף התואר אוכל להשתלב בסגל כמורה מן המניין.

קצת חלומות – דמייני שיש כסף, אין מחויבויות ואין מגבלות:

היית מוותרת על הלימודים או לומדת מקצוע אחר?

אני חושבת שלא הייתי מוותרת לחלוטין על התואר באנגלית, אבל אם באמת היינו חיים בעולם ללא מגבלות הייתי עושה עוד תואר במדעי ההתנהגות.

היית לומדת במקום אחר? בארץ אחרת?

הייתי שמחה ללמוד בארץ אחרת, רק כדי שאהיה מסוגלת להכיר תרבויות אחרות ולהעשיר את עצמי מעבר ללימודי התואר שלי. אני מאמינה שגם אילו הייתי לומדת בארץ אחרת הייתי עושה תואר באנגלית.

מה היית עושה עם מיליון שקל?

מטיילת בעולם ואז חוזרת ללמוד ומטיילת עוד.

שבת שלום

עורכת ומדפיסה: תמר רוה
בצוות: הדר אשל